

Oriëntatie

Wij zetten ons vriendje in het zonnetje

Elke week worden aan het einde van de kringsamenkomst een of twee kinderen in het zonnetje gezet.

Het desbetreffende kind zit centraal in de kring op een (met een zon) versierde stoel.

De andere kinderen geven complimenten over innerlijk en uiterlijk.

Voor deze complimenten kan ook het Kinderkwaliteitenspel worden gebruikt (is in uw gebouw als u het themablad 'Schatgraven' heeft gedaan).

- de drie kwaliteiten die het meest bij het kind passen (volgens de andere kinderen) worden uit de kaartjes gekozen. Deze complimenten en kwaliteiten worden in de stralen van het zonnetje geschreven, de naam van het kind in het midden.

Oriëntatie

Toejewetwel

Voorlezen en bespreken:

Toejewetwel

Wil je met me naar toejewetwel, toejewetwel?	Ja , ik wil met jou naar hoeheettut, naar hoeheettut.
Wil je met me naar toejewetwelwaar?	Ja, ik wil met jou naar hoeheettutnou.

Gaan we samen in de dinges
en de weetnietmeerzovlug,
even in de komwatwasset
en dan weer naar huis terug.

Joke van Leeuwen

Vragen:

- Wat vraagt de persoon van het gedicht? Hij/zij gaat ervan uit dat de ander weet waar hij het over heeft. Met wie kun je zo'n gesprek voeren?
- 'Wil je met me ...': Met wie ga jij naar ...? Ga je zomaar met iedereen?
- 'Gaan we samen ...': als je een we vormt, heb je iets samen. Wat is dat?
- Met wie ben je een we?

Oriëntatie

Ik wou dat ik een vriendje had

[kinderkoorlied 37 'Ik wou ...'](#)

Ik wou dat ik een hondje had,
een hondje lief en zacht.
Zo eentje met een natte snuit
en met een zachte vacht.

Dan speelde ik de hele dag,
de hele dag maar door.
Dat zou mij nooit vervelen, nee,
want mijn hond ging altijd voor.

Ik wou dat ik een vriendje had,
een vriend om mee te spelen.
Een vriendje dat er altijd is,
om alles mee te delen.

Dan speelde ik de hele dag,
de hele dag maar door.
Dat zou mij nooit vervelen, nee,
want mijn vriend ging altijd voor.

Ik wou dat ik een vriendje was,
bij wie je graag wilt zijn.
Een echte vriend door dik en dun.
Dat lijkt mij toch zo fijn.

Dan ben ik er de hele dag,
in warmte en in kou.
Dan doen we alles samen, ja!
Dan ben ik er steeds voor jou.

Gesprek:

- Hoe wordt iemand je vriend?
- Wat doe je met een vriend?
- Hoe ga je om met een vriend?
- Zijn er meer manieren om vrienden te zijn?

Oriëntatie

Ik en mijn vrienden

- Teken jezelf in het midden van een groot vel papier.
- Teken je vrienden om je heen, ver weg en dichtbij.

Dit kan een mooie vooroefening zijn voor een mindmap.

De vrienden kunnen eventueel worden gerangschikt naar sociale context: vrienden van school, vrienden van de sport-, scouting- of creatieve club, van de kring of familie, enz.

Hang de resultaten op; de kinderen kunnen toelichtend vertellen.

Concreet
ervaren**Mindmap -vrienden**

We maken een mindmap waaraan tijdens het hele thema kan worden gewerkt, waarbij de verschillende fases zorgen voor de invulling: elk aspect van vriendschap dat aan bod komt, vult een hoofdtak. Er kan een mooie samenvatting van de vele aspecten van vriendschap ontstaan in de vorm van een mindmap.

- Wat is een vriend?
- Wie zijn jouw vrienden? Noem zoveel mogelijk namen op.
- Kan het ook leuk zijn als je één vriend hebt, of moet je altijd veel hebben?
- Wat doe je met vrienden?
- Zijn jouw vrienden kinderen of ook wel grote mensen?
- Hoe zou je het vinden als zij er niet zouden zijn?
- Moeten vrienden hetzelfde zijn?
- Moeten vrienden hetzelfde doen?
- Zijn vrienden voor altijd?

De mindmap kan aan het einde van het thema worden gebruikt in de evaluatiefase voor een terugblik en voor een presentatie aan de gemeenschap.

Concreet
ervaren

Fantasie

[Kinderkoorlied nr. 24 'Fantasie'](#)

Soms dan ben je met z'n tweetjes,
maar je voelt je zo alleen,
soms dan zie je zoveel mensen,
maar voor jou is er niet één.

Soms dan ben je in je eentje
maar je voelt je met z'n twee,
want je fantasie die gaat als
beste vriend steeds met je mee.

Soms dan droom je mooie dromen
voor de mensen die je kent,
soms dan ben je met z'n allen
als je in je eentje bent.

Soms dan voel je dat die mensen
soms tezamen, soms apart,
bij je blijven als ze weg zijn,
want ze wonen in je hart

Gesprek over de inhoud:

- Hoe kan het dat je je soms alleen voelt als je met zijn tweeën of meer bent?
- Vind je je fantasie een beste vriend? Wanneer misschien niet?
- Wat zou er bedoeld worden met 'mensen die in je hart wonen'?
- Vind je het plaatje dat bij dit lied staat goed passen?

Vriend zijn

Waarnemen
en overdenken

Een heleboel over dingen en vrienden

Beeldbank school TV: 'Een heleboel over dingen en vrienden'

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20120618_liedeenheleboel01

Vragen:

- Wat is belangrijk voor je?
- Kies je voor de vriendschap of voor je bezittingen?

(Voorbeeld: als je snoep hebt, eet je dat alleen op als niemand het ziet of deel je ervan uit aan je vrienden?)

Waarnemen
en overdenken

Overeenkomsten en verschillen

Nadenken over verschillen en overeenkomsten tussen vrienden. Daardoor het bewustzijn helpen ontwikkelen over wie die ander eigenlijk is en hoe je z'n gedrag kunt leren begrijpen. Hoe kijk je en wat doe je?

Empathie is het zich kunnen verplaatsen in gevoelens van de ander. Het empathisch vermogen kan bij kinderen worden ontwikkeld door te praten over hoe je met verschillen omgaat, maar vooral door het voorgeleefd te krijgen en te ervaren.

- Hoe ga je om met overeenkomsten en vooral met verschillen?
- Kun je wel vrienden zijn als je zoveel van elkaar verschilt? Of moet je vooral zoveel mogelijk op elkaar lijken? En waarom is dat zo?
- Wat kun je leren van (de verschillen van) je vrienden?

Teken per groepje van ca. 5 kinderen op een A2 een grote, blad vullende cirkel en een binnen cirkel, zo groot als een bord.

In de binnen cirkel staat: HETZELFDE in de buitencirkel: VERSCHILLEND.

Eerst samen voorbeelden bedenken, dan zelf aan de slag en later plenair bespreken.

Bijvoorbeeld:

Hetzelfde: geboren zijn, ademen, eten, naar school gaan ...

Verskillend: kleur ogen, lengte, haar, hobby's, ...

Vragen:

- Welke verschillen zie je meteen?
- Welke verschillen kun je niet direct zien, maar wel merken?
- Is het belangrijk om te zien wat hetzelfde is bij vrienden?
- Waarom?
- Welke voordelen heeft het hebben van gemeenschappelijke eigenschappen?
- En wat kun je hebben aan de verschillen?
- Leidt het tot conflicten of kun je elkaar aanvullen? Of allebei?

Begripsvorming

Jij en ik

[Kinderkoorlied nr. 5 'Jij en ik'](#)

Als ik ik ben en jij jij
en jij zegt ook tegen mij,
dat jij jij bent en ik ik,
heb jij jou en ik heb mij.

Als ik ik blijf en jij jij,
komt er ook niets nieuws meer bij.
Jij ziet jouw jou, ik mijn ik
en dan hebben wij nooit schik.

Maar ...
als ik ben omdat jij bent,
als ik jou en jij mij kent,
maak ik jou en daar komt bij:
maak jij, snap je, mij tot mij!

De tekst van dit 'Ubuntu-lied' is heel diepzinnig en de diepere laag kun je samen ontdekken.

- Wat zingen we eigenlijk en wat betekent het voor jou?
- Kun je voorbeelden geven uit je eigen leven?
- Probeer het eens uit te beelden.

Begripsvorming

Vriendjes

Iedereen herkent het vast wel dat er zomaar ineens ruzie kan ontstaan en soms weet je niet eens hoe dat komt.

Zoek met elkaar naar plaatjes waarop te zien is dat mensen:

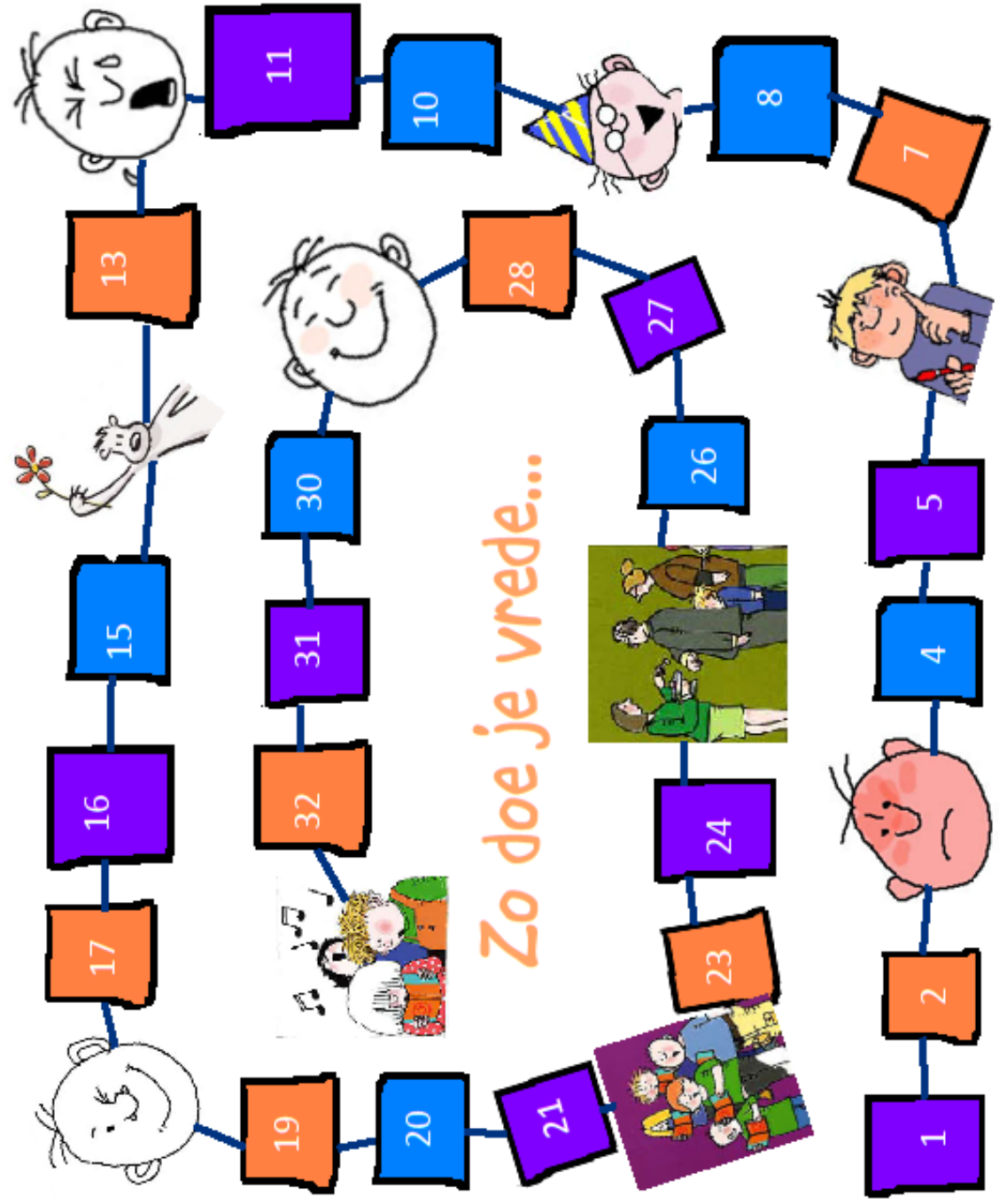
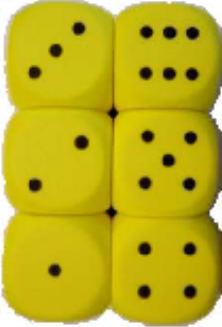
spelen, zich vervelen, klieren, vechten, huilen, weglopen,
iets goedmaken, vol vertrouwen zijn, lachen, knuffelen.

Vertel elkaar aan de hand van de eerste zes plaatjes hoe ruzie kan ontstaan en aan de hand van de laatste vier plaatjes hoe het weer goed kan komen.

Speel samen het spel 'Zo doe je vrede', uit het [doeblad voor zondag 2 oktober 2011](#)
'Door wrijving glans'

Het boek 'Vriendjes' van Mies van Hout, is goed te gebruiken.
ISBN: 9789047704799 Uitgeverij Lemniscaat 2012

- Je kunt samen spelen, maar ook alleen. Misschien kun je een snoepje als pion gebruiken.
  - 3. Je bent boos
Ga door naar 6
  - 6. Denk erover na hoe je weer blij kan worden
Sta 1 beurt over
  - 9. Je hebt bedacht; ik ga het weer goed maken en je wordt weer blij!
Je mag 1 plaats vooruit
  - 12. Je ziet iemand die verdrietig is. Bedenk of je iets kunt doen
  - 14. Denk lief aan iemand
Ga 1 plaats vooruit
  - 18. Knipoog naar iemand die toevallig naar je kijkt
  - 22. Zoek in je kinderboekje een lied over vrede en lees het voor jezelf
  - 25. Als je aan de Rondgang gaat, glimlach dan even naar iemand
  - 29. Je voelt je blij, want iemand gaf jou een knipoog
1 Plaats vooruit
  - 33. Welk lied over vrede zou jij straks willen zingen met het kinderkoor?
- Doe je ogen dicht en prik met je vinger het aantal zetten dat je mag doen.

Begripsvorming

Sok-poppen

We kunnen sok-poppen maken met diverse gevoelsuitdrukkingen zoals vrolijk, verdrietig, boos, jaloers, dapper, enz.

Materiaal:

- sokken
- alles is te gebruiken: restjes wol, lapjes, knopen, paperclips en rommeltjes uit een rommella

Leg de sok neer met de hak naar beneden. De kinderen bedenken eerst wat de ogen van het monster zijn. Ze naaien de spullen er zelf op, met bijvoorbeeld maasnaalden. Die zijn niet scherp. Daarna bedenken ze wat de sok nog meer nodig heeft om een monster te worden. Kijk telkens met een hand in de sok of alles op de juiste plaats komt.

Rollenspel:

Kinderen spelen een rollenspel met de zelfgemaakte sokpoppen.

Kies een aantal thema's bijvoorbeeld spelen, klieren, vechten, hopen of goedmaken.

Vervolgens bedenken de kinderen zelf een verhaal waarin de situaties voorkomen.

(Zie ook bij experimenteren 'Hoe los je een conflict op'.)

Begripsvorming

Kruiswoordpuzzel

Ken je de uitdrukking; 'beter een goede buur dan een verre vriend'?

- Wat betekent deze uitdrukking?
- Zou dat ook gelden voor familie? Dus 'beter een goed familielid dan een verre vriend'?
- Is familie belangrijk voor je?
- Zijn familieleden ook je vrienden?

Vul de volgende puzzel in met tweetallen:

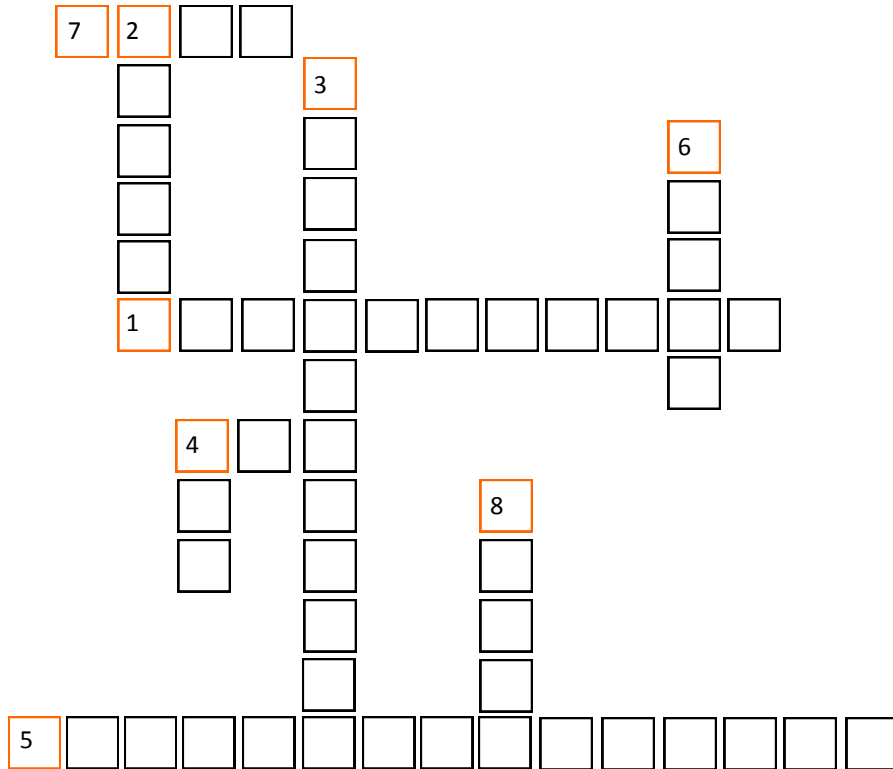
Horizontaal:

1. Hoe noemt je moeder, de vader van je vader? (Schoonvader)
4. De broer van je vader is je ...? (Oom)
5. Hoe noem je de oma van je moeder? (Overgrootmoeder)
7. Je broer is de .... van je ouders (zoon)

Verticaal:

2. Hoe noem je een vader en een moeder samen? (Ouders)
3. Hoe noemt je vader, de moeder van je moeder? (Schoonmoeder)
4. Hoe noem je de vader van je vader? (Opa)
6. Hoe noem je de zoon van je moeder? (Broer)
8. Hoe noem je de dochter van je tante? (Nicht)

Kruiswoordraadsel

Experimenteren

Hoe los je een conflict op

Inleiding:

Heb je weleens ruzie? Waarom? Waar gaan ruzies over? Hoe kun je zo'n ruzie oplossen? Is ruzie ook weleens ergens goed voor? Kun je ruzie voorkomen? Hoe?

Bedenk samen diverse conflictsituaties.

- Teken daarover snel een strip of situatieschets op het flipoverbord, zodat de situatie duidelijk wordt verbeeld.

Met kinderen praten over conflicten:

Door met kinderen over conflicten te praten krijgen ze meer inzicht. Dat kan ze helpen er beter mee om te gaan. Na een conflict heb je drie keuzes:

- Vechten
- Weglopen of
- Het weer goedmaken

Wat is het beste om te doen? Praat erover met de kinderen.

Speel de conflictsituaties na en laat de kinderen al improviserend proberen het conflict op te lossen. De sok-poppen kunnen hierbij ook worden gebruikt! (zie werkvorm bij begripsvorming).

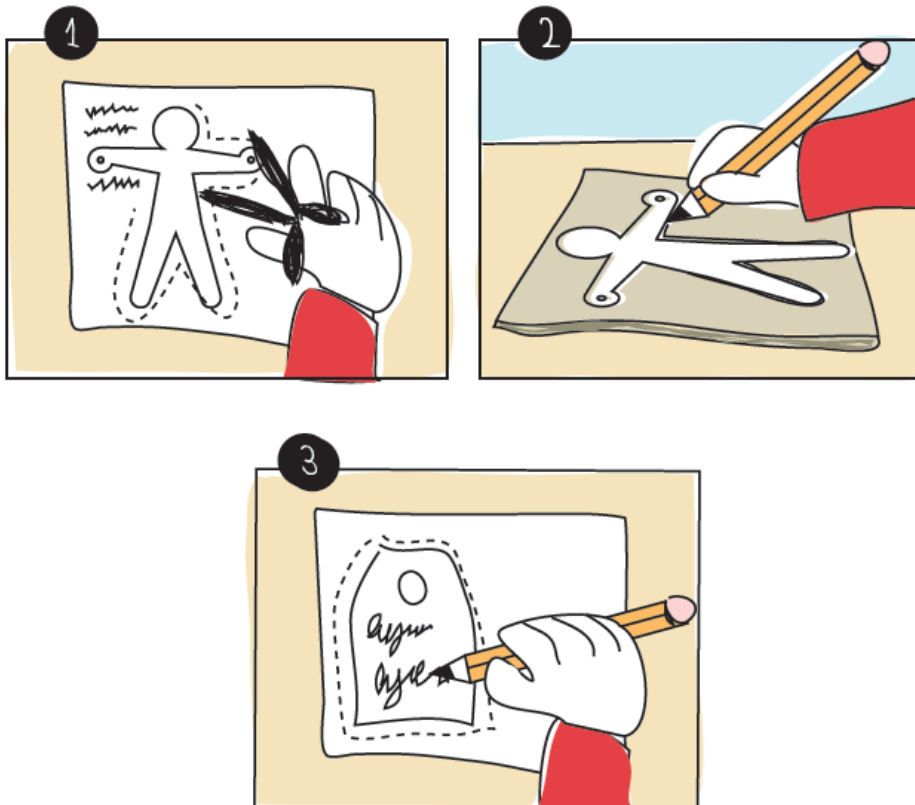
Een conflict kan meerdere keren worden uitgespeeld met verschillende oplossingen. Zo kan worden ervaren welke oplossing werkt en welke niet en ontstaat een oplossingsrepertoire, waaruit per situatie de meest passende kan worden gekozen.

Experimenteren

Wensslingers

De kinderen maken wenspoppetjes voor een of meer mensen die speciaal (een vriend) voor hen zijn. Ze maken er echt een eigen, uniek exemplaar van, speciaal voor die vriend(en). De wenspoppetjes kunnen opgehangen en gepresenteerd worden.

veel versier
plezier!!!!

Plak niets
op de handjes
van de poppetjes!
Met de gaatjes
in de handjes
maken we de
poppetjes aan
elkaar vast

Naam:

Maak het
kaartje
vast aan
je wens-
poppetje!

Kleed je
poppetje aan met
viltstiften, verf,
stof, wol, kralen
... enz.

Wat is jouw
wens?

Wishes

Wat is jouw
wens?

Kleed je
poppetje aan met
viltstiften, verf,
stof, wol, kralen
enz

Plak niets
op de handjes
van de poppetjes!
Met de gaatjes
in de handjes
maken we de
poppetjes aan
elkaar vast

Maak het
kaartje
vast aan
je wens-
poppetje!

Naam:

veel versier
plezier!!!!

Evalueren

Samen ben je niet alleen. Memoryspel

Tijd: maken: 30 minuten
                      gesprek: 15 minuten
                      spelen: 10 minuten

Werkvorm: creatief, gesprek en spel

Doel: verwerking, reflectie

De kinderen maken samen een memoryspel. Het wordt geen gewoon memoryspel, waarbij telkens twee dezelfde kaartjes bij elkaar horen. Nee, het worden twee kaartjes die op een andere manier bij elkaar horen, bijvoorbeeld:

- Een plaatje met een kind en een plaatje van iemand die zijn vriend is; kan ook een huisdier zijn;
- Een plaatje met een papa en een plaatje met een mama;
- Een plaatje met een kind en een met zijn broer(s) en zus(sen);
- Een plaatje met een situatie (thuis, school, kring, sportvereniging ...) en een plaatje met een vriend binnen die omgeving;

Zorg voor genoeg kaartjes van hetzelfde formaat. Elk kind krijgt twee kaartjes om een setje te maken. Je kunt tekenen of een plaatje/foto plakken. Het mooiste is, als je de kaartjes plastificeert/sealt.

In een gesprek kunnen de kinderen vertellen wat/wie ze hebben getekend en waarom. De achtergronden van de plaatjes kunnen zo aanleiding geven tot reflecteren over vriendschap in het algemeen en over deze specifieke vriendschappen in het bijzonder.

- Wat is vriendschap voor mij?
- Wat is een vriend voor mij?
- Wat maakt deze persoon/personen zo speciaal voor mij?

Uitwisselen en bespreken van deze gedachten en gevoelens kunnen voor alle kinderen tot meer reflectie en diepgang leiden. En tegelijkertijd wordt voor iedereen duidelijk welke kaartjes een duo vormen. Ten slotte kunnen de kinderen het memoryspel samen spelen.

Tip: gebruik het spel 'Praat•je•Plaatje' als zelf maken te veel tijd gaat kosten.

Evaluëren

Speelgoed toen en nu

Met welk speelgoed speelden jouw opa en oma vroeger? Welke spelletjes deden zij met hun vriendjes?

Nodig opa's en oma's/oudere ooms en tantes uit op de kring en vraag hun dit onderdeel goed voor te bereiden. Het accent op het ervaren van 'vriendschap', niet alleen op de spelletjes en het speelgoed!

De opa's en oma's kunnen worden geholpen bij het accent leggen op vriendschap door deze kapstukken:

- Met wie speelde u en waarom juist met die persoon/personen?
- Hoe was de sfeer? Wat maakte dat het zo leuk was?
- Welk gevoel roept de herinnering bij u op?
- Hoe komt het dat u er zulke (goede) herinneringen aan hebt?

De kinderen kunnen van tevoren vragen maken n.a.v. het thema.

- bijv.: Aan welke vriendjes van vroeger denkt u nog weleens en waarom?

Misschien is er nog speelgoed van vroeger, kan er samen een spel worden gespeeld of zijn er afbeeldingen of filmpjes van de 'kring van vroeger'.

Er kan gezocht worden op intranet in de [beeldbank](#). (inloggen)

Tip 1: denk ook aan kerstgeschenken van vroeger.

Tip 2: je kunt ook vragen of ze nog een poëziealbum hebben.

Afsluiten

15 min

Wat hebben we gedaan?

Bespreek met elkaar nog eens de zonnetjes, de wensslingers en de tekeningen.

Alles zou met de gebruikte boeken tentoongesteld kunnen worden.

TIPS:

(Prenten)boeken en filmpje ter inspiratie, ook voor de ouders, om thuis te lezen.

- Na aan het hart van Toon Tellegen. Dierenverhalen vol vriendschap.
- De mooiste vis van de zee van Marcus Pfister.
- Wil je mijn vriendje zijn? van Eric Carle (met downloads van juf Sanne, thema vriendjes).
- Samen kunnen we alles van Ingrid en Dieter Schubert.
- Wat je voelt. Alike Brandenberg, 1987, Uitgeverij C. De Vries-Brouwers p.v.b.a., Antwerpen. Kijkboek (prenten, strips) over gevoelens, emoties, vriendschap en andere sociale situaties. Heel bruikbaar bij dit thema!
- Een vriend is iemand die om je geeft. Joan Walsh Anglund, 1978, Zomer & Keuning, Wageningen (laat zien wat/wie een vriend kan zijn).
- YouTube: [Kikker vindt een vriendje van Max Velthuis](#).